

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสังคมในการดำรงไว้ซึ่งสุขภาพเพื่อนมนุษย์แบบองค์รวม (holistic approach) ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และวิญญาณ ใช้ศาสตร์และศิลปะมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่สังคม และดูแลด้านสุขภาพผู้ป่วยเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค พิ้นฟู และบรรเทาความทุกข์ทรมานโดยประสานงานกับวิชาชีพอื่นในทีมสุขภาพในการดำรงรักษาสุขภาพของมนุษย์ หน้าที่สำคัญเฉพาะของพยาบาล คือการช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นบุคคลปกติหรือผู้ที่เจ็บป่วยไม่สามารถช่วยตนเองได้ให้หายคืนสู่สภาพของการมีสุขภาพสมบูรณ์ช่วยประคับประคองให้ผู้ป่วยวาระสุดท้ายได้พบความตายอย่างสงบ พยาบาลพึงปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวด้วยการช่วยให้ผู้ป่วยพ้นจากความทุกข์ทรมานอย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ (Potter and Perry, 1993) ดังนั้นพยาบาลที่ดีนอกจากจะมีความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ และมีทักษะทางการพยาบาลแล้วจะต้องมีจริยธรรมด้วยเพื่อจะเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

จริยธรรมเป็นหลักความประพฤติที่ดีงามเพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม รู้จักพิจารณาไตร่ตรองว่าจะอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาต้องตัดสินใจเลือก (สิวลี ศิริโล, 2537) จริยธรรมเป็นเส้นบรรทัดฐานที่กล่อมเกล้าให้บุคคลมีหลักในการประพฤติทางกาย วาจา และใจ อย่างมีกติกา จริยธรรมจึงเป็นเกณฑ์กำหนดการกระทำของบุคคลที่จะช่วยเหลือบุคคลในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม, 2547) จริยธรรมมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของมนุษย์ซึ่งต้องมีจริยธรรมและกฎหมายเป็นเครื่องควบคุมเริ่มต้นจากในครอบครัว บิดา และมารดา จะใช้จริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติของสมาชิกในครอบครัว แต่ในชุมชนซึ่งประกอบด้วยครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัวต้องมีกฎหมายเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติของสมาชิกในชุมชน กฎหมายเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่รัฐ หรือผู้มีอำนาจกำหนดขึ้นมาเพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ที่อาจก่อให้เกิด

ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมหากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษแต่สังคมจะสงบสุข ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม (บัญญัติ ว่องวิระ, 2541)

จริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อวิชาชีพการพยาบาลและทำให้วิชาชีพเป็นที่ยอมรับของสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเอง สังคมและผู้อื่น จึงทำให้สังคมมีความสงบสุขโดยเฉพาะการให้บริการใดๆ ถ้าผู้ให้บริการมีจริยธรรมย่อมมีความต้องการสร้างสรรค์แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ เช่น การให้บริการด้วยน้ำใจ มีอัธยาศัยไมตรี ให้เกียรติเคารพความเป็นบุคคลของผู้รับบริการ ฯลฯ นอกจากนี้จริยธรรมยังช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นทำให้พยาบาลใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้นเป็นข้อบังคับภายในจิตใจนอกเหนือจากกฎหมายวิชาชีพซึ่งเป็นข้อบังคับภายนอก ดังนั้นการให้การพยาบาลด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีเมตตา กรุณา หรือกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ปกป้องมิให้ผู้ป่วยได้รับอันตรายทำให้ผู้ป่วยรู้สึกถึงความมีคุณค่าของการพยาบาลที่พยาบาลได้ตระหนักถึงจริยธรรมในการให้บริการสุขภาพนับว่าเป็นการยกระดับศักดิ์ศรีทั้งของพยาบาล และวิชาชีพการพยาบาลให้ดีขึ้น (ปรารธนา หมีแสน, 2542) เพราะคุณภาพการพยาบาลมิได้เกิดจากความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว ยังต้องเกิดจากคุณภาพในด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพอีกด้วย (ส่งแสง ธรรมศักดิ์, 2542)

จริยธรรมมีความจำเป็นสำหรับพยาบาลเป็นหลักปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมแก่ตนเองและผู้อื่นโดยมีขั้นตอนการพัฒนาจากคุณธรรม มนุษยสมบัติพื้นฐาน มีการศึกษาเรียนรู้พัฒนาเป็นจริยธรรมหลักแห่งความถูกต้องดีงามความยุติธรรมในความประพฤติต่อกันและความประพฤติส่วนตัว (ลออ หุตางกูล, 2532) การพัฒนาจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพยาบาลที่จะต้องปลูกฝังและพัฒนาตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วิชาชีพเพื่อให้เป็นพยาบาลที่สมบูรณ์เพียบพร้อมความรู้ทางวิชาการ ความชำนาญในทักษะทางการพยาบาลและมีจริยธรรม (อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย, 2545) เนื่องจากสังคมปัจจุบันคาดหวังว่าพยาบาลต้องเป็นคนดี เพียบพร้อมในการให้บริการ เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่บริการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและให้การดูแลเมื่อเจ็บป่วยด้วยความเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีจริยธรรมสูง เนื่องจากพยาบาลเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยและญาติมากที่สุดในการทำหน้าที่ให้การพยาบาลแก่บุคคลที่อยู่ในสถานะที่มีความทุกข์ต้องการดูแลด้วยความเอื้ออาทร และความไว้วางใจ ดังที่ฟลอเรนซ์ นัตติงเกิล (Florence Nightingale) ได้กล่าวว่า พยาบาลต้องพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยทั้งร่างกายและจิตใจ โดยใช้จริยธรรมร่วมด้วยเสมอ (Nightingale, 1973 อ้างใน วิภาดา คุณาวิฑิตกุล, ศิริพร สิงหนตร, และปฏิพร บุญกล้า, 2543) แต่หากผู้รับบริการไม่ได้รับการตอบสนองตามความคาดหวังอาจทำให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการได้ ปัญหาด้านพฤติกรรมจริยธรรมจึงเกิดขึ้นเสมอถ้าพยาบาลขาดการพิจารณาโดยใช้หลักจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นพยาบาลที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติงานหรือ

พยาบาลที่ปฏิบัติงานมานานจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีในพยาบาลทุกคนประกอบกับปัจจุบันการดูแลรักษาผู้ป่วยได้นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาด้านการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อให้สามารถให้บริการได้รวดเร็ว ลดภาระงานบางอย่าง พยาบาลจึงหันมาสนใจเครื่องมืออุปกรณ์ที่นำมาใช้กับผู้ป่วยมากขึ้นจนทำให้การสัมผัสกับผู้ป่วยลดลงในขณะที่ผู้ป่วยยังคงต้องการเอาใจใส่ การสัมผัส การคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ และการดูแลด้านจริยธรรมอีกทั้งการปฏิบัติงานของพยาบาลจะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้พยาบาลจะต้องปฏิบัติภายในกรอบของกฎหมาย มีอุดมการณ์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล มีจริยธรรมพยาบาลตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาการพยาบาลเรื่องมาตรฐานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ 2544 ข้อ 3 มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาลในมาตรฐานที่ 2 การรักษาสិทธิผู้ป่วย จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ รวมทั้งการปฏิบัติเพื่อปกป้องและรักษาไว้ซึ่งสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการรักษาพยาบาลของผู้รับบริการ (สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยสาขากาเหนือ, 2544) นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2540 ได้ระบุไว้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ต้องรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของสภาการพยาบาล

การปฏิบัติตามหลักที่ดั่งมาของวิชาชีพนั้นคือจริยธรรมของวิชาชีพซึ่งเรียกว่า จรรยาบรรณ (พิภพ วังเงิน, 2545) จรรยาบรรณพยาบาล (code of nurses) มีความจำเป็นสำหรับพยาบาลทุกคน วิชาชีพการพยาบาลจึงได้มีการกำหนดจรรยาบรรณพยาบาล เพื่อให้พยาบาลปฏิบัติอยู่ในกรอบที่กำหนดไว้ สภายาบาลนานาชาติ (International Council of Nurse: ICN) ประกาศใช้จรรยาบรรณพยาบาลนานาชาติฉบับแรกเมื่อ ค.ศ.1953 มีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายในปี ค.ศ 2000 (Fry & Jonhstone) ส่วนประเทศไทยได้นำจรรยาบรรณพยาบาลของสภายาบาลนานาชาติมาประยุกต์ใช้ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ 2528 และปรับปรุงแก้ไขประกาศใช้ฉบับที่สองในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ 2546 เป็นหลักนำในการประกอบวิชาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของยุคสมัย ภายใต้อิทธิพลของแนวโน้มและสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมีความก้าวหน้าเป็นภาวะโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ความรู้ ความคิดเห็น วัฒนธรรม ความต้องการ สภาพการดำรงชีวิต ตลอดจนปัญหาสุขภาพ หรือลักษณะโรคของประชาชนเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น รวมทั้งความก้าวหน้าในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ความตื่นตัวในสิทธิมนุษยชนและการพึ่งตนเองของประชาชน ความต้องการคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นซึ่งได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ.2540 หมวดว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ

บุคคล การจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้แก่ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

จรรยาบรรณพยาบาล เกิดจากหลักจริยธรรมสำคัญได้แก่ การกระทำหรือส่งเสริมการกระทำในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ (beneficence) การไม่กระทำสิ่งที่ไม่ดีหรือเป็นอันตราย (nonmaleficence) ความยุติธรรมหรือความเสมอภาค (justice) การเคารพความเป็นอิสระของบุคคล (respect for autonomy) การบ่งบอกความจริง (veracity) และความซื่อสัตย์ (fidelity) (Fry & Veatch, 2000; Johnstone, 1999 cited in Johnstone, 2002) ซึ่งเป็นแนวทางในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม เมื่อพยาบาลให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยจึงต้องนำหลักการเหล่านี้มาเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกับแนวคิดจริยธรรม จรรยาบรรณพยาบาลช่วยให้การปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในกรอบเป็นหลักการทางจริยธรรมซึ่งพยาบาลใช้ในการตัดสินใจความประพฤติที่ถูกต้อง โดยหลักการของจรรยาบรรณพยาบาลคือค่านิยมที่อยู่บนพื้นฐานคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้จรรยาบรรณพยาบาลยังช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการบริการพยาบาลที่ดีเนื่องจากการกำหนดให้ทำการพยาบาลโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การยอมรับและเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นเช่นเดียวกับของตนเอง ย่อมเกิดประโยชน์ต่อผู้ป่วยทำให้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลทั้งทางกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณที่เป็นการดูแลแบบองค์รวม ซึ่งเป็นมิติหนึ่งของคุณภาพบริการตามมุมมองของผู้ป่วย (Sofaer & Firminger, 2005) และการดูแลผู้ป่วยตามกรอบจรรยาบรรณพยาบาลส่งผลทั้งต่อผู้ป่วยที่ได้รับการบริการที่มีคุณภาพ พยาบาลมีความพึงพอใจในงานมีความสุขในการสร้างสรรค์แก่ผู้ป่วย สร้างคุณค่าต่อวิชาชีพการพยาบาล ทำให้วิชาชีพการพยาบาลมีความเจริญเป็นที่ยอมรับของสังคมมีเกียรติและศักดิ์ศรี

วิชาชีพการพยาบาลจำเป็นต้องมีมาตรฐานอันเป็นหลักประกันของบริการพยาบาลให้แก่สังคมอย่างมีคุณภาพ ผู้รับบริการได้รับความปลอดภัยมีความเชื่อถือ และศรัทธาต่อผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้บทบาทของงานพยาบาลเป็นงานที่สังคมให้การยอมรับว่าเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นที่พึงของสังคมได้ และในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการ พยาบาลพึงตระหนักถึงการคุ้มครองผู้รับบริการให้ได้รับบริการการพยาบาลที่มีคุณภาพตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายโดยเสมอภาค และเท่าเทียมกันตลอดจนได้รับสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างมีมนุษยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (คาราพร คงจา, 2541) การประกาศจรรยาบรรณพยาบาล เป็นการแสดงออกซึ่งความตระหนักในความรับผิดชอบของพยาบาล และเพื่อใช้เป็นหลักนำการประกอบวิชาชีพให้มีมาตรฐานสูง สอดคล้องตรงกันทั้งประเทศ รวมทั้งเป็นการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้รับบริการผู้ร่วมงานในวิชาชีพอื่น ๆ และประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงจรรยาบรรณที่พยาบาลยึดถือในการประกอบวิชาชีพ และแสดงความมุ่งมั่นของพยาบาลที่จะประกอบวิชาชีพให้มีคุณภาพ

ในมาตรฐานสูง โดยเหตุนี้จรรยาบรรณพยาบาลทำหน้าที่ประจักษ์เครื่องมือประเมินผลพฤติกรรมของพยาบาลในการปฏิบัติวิชาชีพโดยผู้ให้บริการ ผู้ร่วมงาน ผู้เกี่ยวข้องทั่วไป และใช้ในการประเมินผลตนเอง จรรยาบรรณพยาบาลทำให้พยาบาลต้องแสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ที่มีต่อผู้ป่วยด้วยการปฏิบัติที่มีสมรรถนะ ด้วยความเคารพต่อชีวิตและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วยความเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติทำให้การปฏิบัติการพยาบาลมีเอกสิทธิ์เพิ่มขึ้น (Fry & Johnstone, 2002)

การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมหรือจรรยาบรรณพยาบาล คือการแสดงพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล พฤติกรรมจริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่พยาบาลต้องพิจารณาใคร่ครวญต้องตัดสินใจเลือกว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ต้องใช้วิจารณญาณในการพิจารณาเหตุผลตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ที่สุด รวมทั้งยังเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสม (ถนอม จันทกุล, 2544) พฤติกรรมจริยธรรมมีการพัฒนาตั้งแต่เกิดโดยอาศัยสติปัญญาความรู้สึกลึกซึ้งคิดส่วนบุคคล พฤติกรรมการเลี้ยงดู ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและค่านิยมเรียกว่า จริยธรรมทางสังคม เมื่อเข้ามาเรียนพยาบาลก็จะได้รับการปลูกฝังจริยธรรมของวิชาชีพการพยาบาล เพราะพยาบาลปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ การปฏิบัติงานของพยาบาลจึงต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะนำมาซึ่งชื่อเสียงเกียรติคุณในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล การที่จะทำให้วิชาชีพมีความเจริญก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือในสังคมนั้นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลจะต้องมีความร่วมมือร่วมใจ มีความมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม (อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย, 2545) โดยการปฏิบัติตามขอบเขตจรรยาบรรณพยาบาลที่กำหนดไว้ได้แก่ พยาบาลรับผิดชอบต่อประชาชนผู้ต้องการการพยาบาลและบริการสุขภาพ พยาบาลประกอบวิชาชีพด้วยความเมตตากรุณา เคารพในคุณค่าของชีวิต ความมีสุขภาพดีและความผาสุกของเพื่อนมนุษย์ พยาบาลมีปฏิสัมพันธ์ทางวิชาชีพกับผู้รับบริการ ผู้ร่วมงานและประชาชนด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีและสิทธิมนุษยชนของบุคคล พยาบาลยึดหลักความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคมมนุษย์ พยาบาลประกอบวิชาชีพโดยมุ่งความเป็นเลิศ พยาบาลพึงป้องกันอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของผู้รับบริการ พยาบาลพึงรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติให้สังคมเกิดความเชื่อถือไว้วางใจต่อพยาบาลและต่อวิชาชีพพยาบาล พยาบาลพึงร่วมในการทำความเจริญก้าวหน้าให้แก่วิชาชีพการพยาบาลและพยาบาลพึงรับผิดชอบต่อตนเองเช่นเดียวกับรับผิดชอบต่อผู้อื่น (สมาคมพยาบาล, 2546)

พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลนั้น ผู้รับบริการสามารถรับรู้จากการกระทำของพยาบาลที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติการพยาบาลที่ต้องมีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์สาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมจริยธรรมนี้เองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการปฏิบัติการพยาบาล

ดังคำกล่าวที่ว่าบริการใดๆ จะมีคุณภาพที่แท้จริง และการนี้นั้นนอกเหนือจากความรู้ ความสามารถ สิ่งสนับสนุนจากการปฏิบัติแล้ว ผู้ให้บริการจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมสูง และมั่นคงพอ (ลออ หุตางกูร, 2536) จึงจะควบคุมการปฏิบัติการพยาบาลให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความคาดหวัง ผู้รับบริการได้ ผู้บริหารทุกระดับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการรับรู้และพัฒนาจริยธรรมพยาบาล หรือทำให้พยาบาลมีจริยธรรมสูงขึ้น โดยวิธีการอบรมสั่งสอน ควบคุมพฤติกรรม การกำหนด พฤติกรรมเป้าหมายด้านจริยธรรมและการแสดงพฤติกรรมจริยธรรมที่กระทำอย่างสม่ำเสมอ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534)

อย่างไรก็ตามปัจจุบันปัญหาด้านพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลมีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากความคาดหวังของผู้รับบริการมีสูงขึ้น และสนใจปกป้องสิทธิของตนเองมากขึ้นดังจะเห็นได้จากข้อมูลสภาการพยาบาลพบว่าปัญหาข้อร้องเรียนในความประพฤติด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพจากคณะกรรมการจริยธรรม วาระปี 2541 – 2544 สรุปรายงานถึง 25 กุมภาพันธ์ 2545 พบว่ามีเรื่องร้องเรียนในปี 2541 จำนวน 3 เรื่อง ปี 2542 จำนวน 12 เรื่อง ปี 2543 จำนวน 14 เรื่อง ปี 2544 จำนวน 20 เรื่อง เช่นการร้องเรียนเรื่อง การประกอบวิชาชีพไม่ได้มาตรฐานหรือประมาท เลินเล่อเป็นเหตุให้ผู้ป่วยได้รับอันตราย 13 ราย ซึ่งเป็นการขาดจรรยาบรรณด้านการประกอบ วิชาชีพโดยมุ่งความเป็นเลิศและด้านป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ การปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือ ผู้รับบริการด้วยความไม่สุภาพ 5 ราย เป็นการขาดจรรยาบรรณด้านพยาบาลรับผิดชอบตนเอง เช่นเดียวกับรับผิดชอบต่อผู้อื่น ละเลยไม่เอาใจใส่ต่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ 3 ราย เป็นการขาด จรรยาบรรณด้านพยาบาลรับผิดชอบต่อประชาชนผู้ต้องการการพยาบาล และบริการสุขภาพ และ ปฏิเสธการช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในระยะอันตราย 3 ราย เป็นการขาดจรรยาบรรณด้านพยาบาลพึงป้องกัน อันตรายต่อสุขภาพ และชีวิตของผู้ใช้บริการเป็นต้น (งานสืบสวน ด้านจริยธรรมของผู้ประกอบ วิชาชีพการพยาบาลสภาการพยาบาล, 2545)

โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์เป็นโรงพยาบาลศูนย์ขนาด 756 เตียง มีพยาบาล วิชาชีพ 561 คน พยาบาลเทคนิค 122 คน ผ่านการรับรองคุณภาพในเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2543 ผ่าน การ Re-accreditation ในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2546 ได้รับการรับรองเป็นโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2548 รับผิดชอบสนับสนุนการพัฒนาและรับรองพัฒนาคุณภาพ โรงพยาบาลเครือข่ายในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ พะเยา แพร่ และน่าน ได้รับการสนับสนุนให้เป็น ผู้นำด้านคุณภาพในระดับโรงพยาบาลศูนย์ เป็นศูนย์ความเป็นเลิศ ด้านศูนย์อุบัติเหตุและศูนย์ โรคหัวใจ ภายในปี พ.ศ. 2551 และเป็นโรงเรียนแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ใน ปี พ.ศ. 2550 ให้การพยาบาลโดยมีกลยุทธ์หลักในการพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพแบบองค์รวม และครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ การรักษาโรค การป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพ

อย่างต่อเนื่อง พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการสรางหลักประกันสุขภาพ มีเข้มนุง/จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพ คือ การป้องกัน/บริหารจัดการความเสี่ยงโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้รับบริการ การดูแลสุขภาพตนเองได้และสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนในระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ ให้การบริการรักษาพยาบาลที่มีความสลับซับซ้อนและหลากหลายในการใช้เครื่องมือทางการแพทย์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีอัตราค่าล้งไม่เพียงพอดตามกรอบของกองการพยาบาลคิดเป็นร้อยละ 67.47 (กลุ่มการพยาบาล, 2548) และจากภาระงานที่ต้องรับผู้ป่วยหนักที่ส่งต่อมาจากโรงพยาบาลชุมชน ไทยพื้นราบ ชาวไทยภูเขา เป็นจังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อและได้รับการรักษาผู้ป่วยจากประเทศพม่า ลาว มีความหลากหลายด้านภาษา วัฒนธรรมประเพณี ชนชาติ ศาสนา จากภาระงานและความรับผิดชอบประกอบกับข้อจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุนด้านอัตราค่าล้ง การขาดแคลนเครื่องมือไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานส่งผลกระทบต่อกรปฏิบัติงาน จากการสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยของกลุ่มการพยาบาล จำนวนข้อร้องเรียนจากผู้รับบริการพบว่าในปี พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548 มีจำนวน 41 และ 160 เรื่องตามลำดับ ลักษณะของข้อร้องเรียนได้แก่ พฤติกรรมบริการ กิริยามารยาท ไม่เต็มใจให้บริการ การพูดจาไม่สุภาพ เป็นการขาดจรรยาบรรณด้านการมีปฏิสัมพันธ์และเคารพในศักดิ์ศรีของผู้รับบริการ การลัดคิวตรวจ เป็นการบริการที่ขาดจรรยาบรรณด้านความยุติธรรมและความเสมอภาค ไม่ให้ข้อมูลในการให้บริการ เป็นการขาดจรรยาบรรณพยาบาลรับผิดชอบต่อประชาชนผู้ต้องการการพยาบาล และบริการสุขภาพ พฤติกรรมขู่สาว เป็นการขาดจรรยาบรรณด้านพยาบาลพึงรับผิดชอบต่อตนเองเช่นเดียวกับรับผิดชอบต่อผู้อื่น เป็นต้น (กลุ่มการพยาบาล, 2548) ข้อร้องเรียนดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องทางด้านพฤติกรรมจริยธรรมที่ยังต้องปรับปรุงพัฒนานอกจากนี้โรงพยาบาลยังมีนโยบายในการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมโดยเคยมีการประเมินการปฏิบัติการพยาบาลตามจรรยาบรรณวิชาชีพ 5 ด้าน ที่สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2528 ในผู้บริหารทางการพยาบาลและพยาบาลประจำการ ผลการประเมินใน ปี พ.ศ.2546, 2547, 2548 พบว่าพยาบาลมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 90.24, 92.15 และ 92.64 ตามลำดับ (กลุ่มงานการ, 2548) สอดคล้องกับการศึกษาสภาพการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล 5 ด้านในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศของ จีวีวรรณ สัตยธรรม, วันัษพร ศิริรัตน์, วาสนา ราชรักษ์, โสภภาพันท์ สะอาด, เพ็ญจันทร์ มณีโชติ (2545) พบว่า มีโอกาสในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลของพยาบาลในทุกด้านของจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งในโรงพยาบาลที่กำลังพัฒนาคุณภาพและในโรงพยาบาลที่ได้รับการพัฒนาคุณภาพได้รับ HA และ ISO

อย่างไรก็ตามหลังจากมีการประกาศใช้จรรยาบรรณพยาบาล พ.ศ. 2546 ยังไม่มีการประเมินการปฏิบัติ จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลตามการรับรู้ของผู้บริหารการพยาบาลเพื่อส่งเสริมหรือดำรงไว้ซึ่งพฤติกรรมจริยธรรมที่ดีของพยาบาล ซึ่งจะช่วยดำรงคุณค่าในการบริการวิชาชีพการพยาบาลให้เป็นที่ยอมรับ น่าเชื่อถือและพึงพอใจของผู้รับบริการอีกทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารการพยาบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมและปลูกฝังพฤติกรรมจริยธรรมวิชาชีพการพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลตามการรับรู้ของผู้บริหารการพยาบาล โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

คำถามของการศึกษา

พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลตามการรับรู้ของผู้บริหารการพยาบาล โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์อยู่ในระดับใด

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลตามการรับรู้ของผู้บริหารการพยาบาล โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ โดยศึกษาระหว่าง เดือนเมษายน-กันยายน 2549

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล หมายถึง การรับรู้ของผู้บริหารการพยาบาลเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกของพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลตามจรรยาบรรณพยาบาล 9 ด้านของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฉบับปี พ.ศ. 2546 วัดโดยใช้แบบสอบถามตามกรอบแนวคิดหลักจรรยาบรรณพยาบาลที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

ผู้บริหารการพยาบาล หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่งของสภาการพยาบาลโดยดำรงตำแหน่งบริหารการพยาบาลในตำแหน่งระดับใดระดับหนึ่งได้แก่ หัวหน้าพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย/หัวหน้างาน/หัวหน้าห้องตรวจ ผู้ช่วยหัวหน้าหอผู้ป่วย/หัวหน้างาน/หัวหน้าห้องตรวจ พยาบาลตรวจการเวรนอกเวลา โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved